

Plaatsingslijst

Archief

Archief H.W.E. Moller

Lijst gegenereerd op : 2021-10-13

Archiefnummer : 59

Archiefnaam : MOLL

Datering : 1868-1984

Beschrijving : Stukken betreffende de Nederlands-Belgische verhoudingen, het Dietsch Studenten Verbond en de Vlaamse Beweging; stukken betreffende het Algemeen Nederland Verbond; stukken betreffende de RK Leergangen: verslagen, statuten, correspondentie met curatoren en ontslag; correspondentie na 1920; lezingen; stukken betreffende OMO: financiële rapporten, jaarverslagen, statuten; stukken betreffende de spellingskwestie; correspondentie i.v.m. zijn Kamerlidmaatschap; stukken betreffende het middelbaar onderwijs en diverse middelbare scholen; overige correspondentie; stukken betreffende de Actie Voor God; krantenartikelen; stukken van en betreffende zijn biografie en biografen.

Catalogus : [Archief H.W.E. Moller](#)

Katholiek Documentatie Centrum

Laatste archief wijziging : 2021-10-11

Ten Geleide

Hendrik Willem Evert Moller (1869-1940)

Moller werd in Amsterdam geboren. Hij studeerde op het klein-seminarie van de Jezuïeten te Culemborg, en hij deed in 1889 zijn intrede in het noviciaat der Sociëteit van Jezus te Grave. Onder het pseudoniem A.B. de B. publiceerde hij *Jezuïten-Gruwelen. Nederl. vrije bewerking naar de Duitse uitgave van Bern. Duhr s.j.* (Amsterdam, 1900). In 1900 verlaat hij de Sociëteit en gaat hij in Amsterdam Nederlands studeren, waar hij in 1907 promoveerde op het proefschrift *Vondels Heerlyckheit der Kercke*. Van 1907-1910 was hij leraar geschiedenis en aardrijkskunde, en van 1910-1913 leraar Nederlandse taal, letterkunde en geschiedenis, aan de gemeentelijke HBS te Amsterdam. In die periode publiceerde hij enkele boeken: onder het pseudoniem dr. Paul van Noordhorn *Het Kerklatin. Spraakleer met oefeningen* (Amsterdam, 1910; in 1924 verscheen een tweede uitgave onder Moller's eigen naam), onder het pseudoniem A. van Wijk *Beknopte spraakleer van het Kerklatin* (Amsterdam, 1910), onder het pseudoniem H. van Damme *Gotiese Spraakkunst* (Amsterdam, 1913) en onder eigen naam *Die sevenste bliscap van onser Vrouwen* (Amsterdam, 1913; inl. van H. Moller) en *Alle de werken van Jan van Ruusbroec, de wonderbare, in nieuwere taal overgezet door Dr. H.W.E. Moller* (Bussum, Paul Brand, 1912 = 1914).

In 1912 stichtte hij de Katholieke Leergangen te Amsterdam, die in 1913 naar 's-Hertogenbosch werden overgeplaatst. In 1918 werden de Leergangen van 's-Hertogenbosch naar Tilburg verplaatst, en Moller kwam in Tilburg aan de Bredaseweg 371 wonen. In 1920 heeft hij ontslag genomen als rector van de Leergangen. Op 1 oktober 1922 verscheen het eerste nummer van het door hem opgerichte literaire tijdschrift *Roeping* (Tilburg, Drukkerij H. Gianotten), waarvan hij tot 1929 hoofdredacteur bleef. In het voorjaar van 1924 wordt er in zijn huis een vergadering gehouden, bekend als de 'Tilburgse dag', die uiteindelijk door verschil van inzicht binnen de kringen van *Roeping*, zou leiden tot de oprichting in 1925 van een nieuw katholiek literair tijdschrift *De Gemeenschap*.

Eerder had hij al enkele tijdschriften opgericht zoals: *Lectuur* (1904), opgevolgd door *Boekenschouw* (1906-1940), het eerste katholieke historische tijdschrift *Geschiedkundige Bladen* (1905-1906), verenigd met *De Katholiek* en 'opgevolgd' door het *Historisch Tijdschrift* (1921-1941) van de R.K. Leergangen te Tilburg en ten slotte het blad *Opvoeding en Onderwijs* (1908; na vier jaar nam Mollers aandeel in dit tijdschrift af).

Dr. H. Moller was medewerker aan de grote Vondel-editie: *De Werken van Vondel* (Amsterdam, 1927-1937, 10 delen), en schreef ook nog enkele schooluitgaven, zoals *Karel ende Elegast* (1904; vele herdrukken, o.a. Tilburg, Het Nederlandsche Boekhuis, 1944) en *Vondel's Lucifer* (1908; vele herdrukken, onder andere Tilburg, Het Nederlandsche Boekhuis, 1944). In 1927 verscheen zijn *Beknopte Geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde* (Tilburg, Het Nederlandsche Boekhuis).

Moller richtte in 1916 de [Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs in Noord-Brabant](#) op, waarvan hij voorzitter werd. In 1925 werd hij gekozen als lid van de Tweede Kamer voor de RKSP. Hij bleef beide functies houden tot aan zijn dood. Van september 1927 tot september 1935 was hij wethouder van de gemeente Tilburg. Dr. H. Moller stierf op 6 december 1940 en werd begraven op het kerkhof aan de Bredaseweg. Over zijn leven en werken zijn twee monografieën verschenen, in 1952 door dr. H.H. Knippenberg, en in 1988 het proefschrift van dr. A.H.M. van Schaik. Hij kreeg ook een hoofdstuk in het boek *Brabantse herinneringen* (1964) van Anton van Duinkerken. Zijn bibliotheek is naar de universiteit van Leuven gegaan, en zijn archief is in het Katholiek Documentatie Centrum te Nijmegen terechtgekomen. Naar hem werd in 1970 het Mollerinstituut (nu Hogeschool Katholieke Leergangen), en in 1941 de Dr. Mollerstraat genoemd.

